

Morten Pape: Planen

Prolog

- 1 Solen finder sjældent vej ind i Planen, den gemmer sig for alt det der gemmer sig rundt om hjørnerne. De enorme beboelsesklodser af beton kaster lange firkantede skygger der krydser hullede parkeringspladser, ujævne fortove og stier med utallige lappeløsninger i asfalten, der som en maltrakteret krop er forsøgt surret sammen af tykke hudlapper med nål og tråd uden bedøvelse. Betonens mange tusinde småsten ligner pupillerne på en hær af forstenede edderkopper der stirrer på en indtil man ikke tør kigge længere af frygt for at de blinker tilbage. Skyggerne ligger over de mange træer man engang har plantet her, buskene man engang har gemt stofferne i, gyngestativer og legepladserne man engang kunne være barn i. De tværer deres mørke urokkelige felter ned over Centret; en spøgelsesplads hvor mennesker misligholdes i lige så høj grad som bygningerne. Skudhullerne ved værtshuset er der ingen der vil tage sig af, ligesom de beskyttelsespenge som indehaveren er blevet afkrævet op til flere gange. Bagerens smadrede rude lige omkring dér hvor kanelstængerne og studenterbrødene til en femmer lå og hvilede sig til skue for frokostsultne skolebørn, er dækket af med tre ugeblade, lidt gaffatape og et par brædder fra Byggeren. Ude foran kiosken dyster mågernes efterladenskaber med drankernes brækpletter om hvor man skal træde, inden man kan gå ind og snolde for en krone i det mørke rum med de næsten tomme hylder og dåserammer uden pant ved siden af bladene med nøgne kvinder der alt sammen sælges af en skæv pakistaner med krøllet skjorte og en bolchestribet papirspose i hånden og en fastelavnskølle under disken. Drankerne går rundt, svajende og grytende som en zombieflok blandt os andre, frem og tilbage fra bænken ved siden af skolen til kiosken med de tomme flasker som kan ombyttes til et par nye af slagsen. De skal helst ikke være for kolde, gerne lunkne, så er de nemmere at skylle ned. På en regnvejrsdag tegnes horisonten af to smattede monokrome flader, nedtonede og grå som betonen fordrer det. Fulderikker og junkier og bistandsklienter sidder på bænkene foran skolen mens de mindste elever kaster sten og glaskår mod drankerne, bare for at få dem til at rejse sig i arrigskab og jagte de små møgsvin et par meter indtil de falder over deres egne fødder og den fuldskab der gør dem overmodige i et splitsekund. Første gang jeg så en død mand, lå han på maven med hovedet blodskudt og fladmast som en kødfars direkte ned i jorden, hans blege hånd holdt om et indkøbsnet med ødelagte ølflasker, og han havde skidt i bukserne. Regndråberne gled af på hans hud, fedtet og fuget som den var, også da døden i en al for tidlig, men moden alder mødte ham på jorden, og bag på hans beskidte hue stod der "Verdens Bedste Farfar" med gul tråd.
- 2 En kvæstet bil uden fælge eller nummerplade drejer skarpt om hjørnet og parkerer midt i det hele. Røg og tung musik fra et skrattende anlæg er det eneste tegn på liv derindefra. Et par gutter i dynejakke, sorte kasketter og engang skinnende hvide sko går hen mod bilen. Den ene henter en sportstaske i bagagerummet, den anden kigger sig hele tiden omkring, sludrer gennem chaufførens nedrullede vindue. Et hånd-

tryk, et par gennemsigtige poser og en arabisk hilsen udveksles, inden bilen sætter i gear og er ved at pløje en alkoholiker med gin i en mælkekarton ned foran det lukkede posthus der ikke længere skal sælge frimærker til maskerede mænd med pistoler.

- 3 Døren ud til skolegården er kun lige blevet åbnet før vikaren opdager at han er på vej lukt i helvede. Jeg får øje på ham så snart han træder ud og allerede giver op. Hans ben vil ikke mere, ikke længere ud, så han stopper op midt i bevægelsen. Han er nødt til at fortsætte, så han tager tre skridt længere hen ad dørristens plateau indtil hans gummisko plantes på jorden, og døren bag ham smækker i af sig selv. Nu er han på egen hånd det næste kvarter i Dyvekeskolens kaotiske skolegård.
- 4 For mange år siden blev hovedstadens lort og affald opmagasineret på disse kanter. Lorteøen Amager var dér hvor man kunne gemme det grimme væk. I dag er lossepladssymbolikken ikke til at overse. Nu er dette stedet du ikke ønsker dine børn i nærheden af, en uoverskuelighedens arena hvor proletariatets afkom farer rundt i en hektisk krigsdans iført deres hudfarve som uniformer. Blege kartofler som jeg er i undertal. Der er flere tørklæder end tylskørter, og der synges mere arabisk i krogene end Halfdan Rasmussen ved hinkebanen. De voksne siger at det er fordi vi går på en skole der ligger midt i en ghetto. Det betyder at der er mange fremmedarbejdere i et bestemt boligområde. Men det er ligemeget, for vi skal alle sammen være her, siger de. Synet af skolegårdens virvar denne tirsdag klokken lidt over halv ti bekræfter i høj grad dén pointe.
- 5 En hær af flyverdragter med maven fuld af sukkerholdige morgenmadsprodukter farer rundt om hinanden henne ved den ramponerede legeplads med tårne og en hængebro og en rusten rutsjebane der ebber ud som en rådden tunge. Det giver et rungende smæld i den halvdel af skolegården hver gang en dreng kyler en anden dreng ned i rutsjebanen inden han selv tager turen ned til resten af de grædende unger. Et par andre brag ved de gamle busstandere i hjørnerne af gården efterfølges forudsigeligt af et skrig eller et skrål, senere latter, inden det hele drukner i et hysterisk inferno af råb og bandeord.
- 6 Vikarens fingre griber rundt om hanken på en kaffekop af billig porcelæn med et forvasket print af kommunens logo på. Han inspicerer den knaldgrønne refleksvest med de fortabte øjne mens han forsøger at hitte ud af hvordan han kan iføre sig vesten uden at stille koppen fra sig og dermed miste sit sidste håb om at ligne en voksen. Kaffen skaber autoritet, den indikerer at der er tale om en person der har noget at skulle have sagt i den her skolegård. Han kan irettesætte børnene og skille dem fra hinanden i en slåskamp. Han minder sig selv om det og tager en tår af kopens indhold. Kaffen er allerede blevet kold. Han har endnu ikke lært at holde af lærerværelseskaffens beske kalksmag. Så kommer han igen i tanke om den skide refleksvest. Et nyt tiltag der skal gøre gårdvagterne mere synlige over for eleverne. Dér står han som en lille dreng alene i et prøverum. Han formår efter et lille svaj med nakken at få vesten på. Det hjælper ikke på noget. Hans tøvende bevægelser lækker dråber af sårbarhed, usikre svedperler, og i denne skolegård er det noget man kan

lugte på lang afstand. Dette bliver det længste kvarter i hans liv. Indtil næste gang klokken ringer ud, og kvarterets børn skal vogtes på ny.

7 Jeg ved hvordan han har det.

8 Jeg sidder på bænken langs bygningen overfor som udskifter under vores klassekamp mod dem fra 3.x. Det har efterhånden udviklet sig til et regulært derby, en hadets kamp mellem de to klassers absolut bedste boldekvilibriste. Og så er der Thomas og mig. Vi bliver kaldt for boldmongolerne. Vi duer kun til at stå på mål, til at stå i vejen, og ikke en gang det er vi gode nok til. At være henholdsvis første- og andenmålmand på klasseholdet er den eneste fælles oplevelse vi har med de andre drenge i skoletiden. Ellers er vi overladt til os selv og hinandens selskab som vi har haft siden vi var helt små og en dag pludselig opdagede at vi boede over for hinanden. Bolden kurer hen over asfalten. Jeg kan høre lyden af en hudafskrabning når den kommer tæt nok på. Bolden rammer mig midt på brillerne, og pludselig kan jeg ingenting se. Det højre brilleglas er faldet ud. Altid det højre. Tinnitus ringer for mine ører. En smuk, monoton lyd af nedtur. Nu leder jeg med hele hovedet ned mod asfalten, halvblind efter glasset i et desperat håb mens hjertet bag min lidt for tynde efterårsjakke pumper hårdt, men ude af takt. Hånden søger rundt, rammer en halvopløst tomatkive med mayonnaise, jeg trækker poten til mig og tørrer instinktivt det uvelkomne snask af i kanten på bænken. Jeg prøver med den anden hånd og kigger rundt med mit stadig velfungerende venstre øje, og der får jeg øje på det runde stykke brilleglas godt gemt inde under bænken i nogenlunde sikkerhed.

9 Mine indvolde trækker sig sammen som et pindsvin da jeg ikke længere kan holde vejret og er nødt til at indånde stanken fra skoletoiletet. Det kradsbørstige potpourri af dufte med noter af ammoniak og gamle honningmadder får mig næsten til at kaste op i den misfarvede håndvask foran mig. Intet under at ingen benytter sig af det her sted. Intet under at vi alle sidder med mavekrampe i klassen. Det er dog et under at jeg ikke har benyttet mig noget mere af det her sted. For første gang opdager jeg hvor rart det er at være alene herinde. Resten af verden kan køre af sig selv, passere gaden så tosset den vil, så længe den ikke får øje på mig. Lokummerne er overmalet med tusch og graffiti, nogle af låsene til de afkortede trædøre er smadret, men man kan ikke umiddelbart se hvilke der er tale om, så man må prøve sig frem. Sæbeholderen er hvid dér hvor den ikke er rusten. Alle på skolen ved at man ikke skal forsøge at få sæbe ud derfra. De er som regel altid tomme, og hvis der endelig kommer noget ud, er det ikke noget ens hænder bliver rene af. Brilleglasset klemmes fint ind i hak med stellet. Jeg har gjort det hundredvis af gange før. Men der er kommet en ny ridse. Måske får mor ikke øje på den, hvis jeg er heldig. Jeg skyller brillerne i lunken vand, sætter dem på plads og lader dem dryppe af på mit ansigt mens jeg uforsætligt kommer til at glo på mig selv i spejlet. Når jeg kigger på mit spejlbillede, ser jeg en dreng, jeg ikke har lyst til at være. Han ser så sølle ud med sine buttede kinder, det tynde leverpostejsfarvede hår og brillerne der får ham til at ligne præcis den undermåler han er. Han har bittesmå sten siddende i panden som pynt efter bolden. Han ligner en der kunne finde på at græde når som helst. Jeg ser på ham og kan ikke mærke andet

end medlidenhed, og jeg har lyst til at stikke af med ham. Han virker som en kammerat der vil kunne forstå det hele.

10 Jeg får igen øje på refleksvesten da jeg forlader toilettet. Vikaren sipper til sin kaffe, men jeg kan se at han intet hælder i munden. For ham er det bare rart at stirre ned i koppen frem for at stirre ud på verden som den ser ud på disse kanter. Måske er det derfor han først sent opdager at fem små drenge fra anden klasse har omringet ham. Jeg genkender et par af dem fra fritidshjemmet. Rashid, Ali og Jehanzeb. De to andre kender jeg ikke, men jeg tror de er i familie med Duygu. Vikaren spærrer pludselig øjnene op og skal tage stilling til verden igen. Drengene står afventende og kigger op på ham med et smil jeg ikke har set før. Den første snotter kommer fra Rashid der står bag vikarens ryg. Den sidder tungt lige i nakken på ham. Vikaren drejer sig om mod gerningsmanden. Den næste snotter fra Ali rammer hans venstre øre. Igen snurrer han en halv omgang inden den tredje snotter klistrer sig til det bagerste af hans hals. Vikarens lunke kaffe rammer gårdens isnende underlag mens hanken stadig hægter sig fast i hans rystende fingre. Da han bliver ramt for fjerde gang, råber han i vilden sky af de otteårige snottere, men Jehanzeb løber om bag ryggen på ham og spytter en sidste gang.

11 Jeg ser op mod det store ur. Et minut tilbage. Mine læber smager salt. Jeg lukker øjnene og ser ingenting længere, hører kun de andre midt i mit eget mørke. Jeg klemmer mine øjne alt hvad jeg kan, for at søge så langt ind i mit eget kranie som muligt. Jeg ønsker at ingen som helst kan se mig, forbander min egen eksistens og nægter at høre til her. Jo længere tid jeg lukker øjnene i, jo tydeligere kan jeg se hvad jeg har brug for. Mor der bukker sig ned og trykker mig ind til sig. Far der løfter mig op inde i entreen, så min hovedbund lige snitter loftet.

12 Jeg åbner øjnene til en tom skolegård og klasselærer Bahnsen der stikker hovedet ud af døren og er rasende over at jeg ikke er mødt ind i klassen til hendes time.

13 "Så er det nu, hr. Pape!"

14 [...]

15 De mødte hinanden til en fest i midten af firserne. Han spurgte hende, om hun ville danse, og hun sagde så lad gå.

16 Mor kom fra et pænt parcelhus på Vestamager hvor kragerne vender, og alle har bil. Hendes mor og far var blevet gift ved kongebrev i en alt for tidlig alder. Faren havde selv bygget huset, han var glad for at passe sin have med små stenfontæner hugget ud som fisk, og de havde tidligt anskaffet sig en kæmpe sanktbernhardshund, Dino, som hele husets kæledyr og trofaste beskytter. Dino kunne dog ikke gøre andet end at gø når faren tæskede moren hjemme i dagligstuen, hver gang det var fuld-måne, og der voksede klør ud af hans hænder der forinden havde befamlet fremmede kvinder og adskillige alkoholiske genstande.

17 Far var opvokset på den fattige side af Tuborgvej nord for København hos sin bedstemor der i sin tid havde adopteret en datter der endte med at blive fordrunken og ikke kunne tage sig ordentligt af sine tre børn. Måske var det derfor faren tidligt smuttede fra det hele. Da han stod i døren med sin pakkede kuffert og mahognipibe i mundvigen, fortalte han sine tre børn at hvis de nogensinde ville ham noget, måtte

de slå på tråden. Så satte han sig ud i sin taxa, som han gjorde hver morgen, og kørte langt væk. Han viste sig først igen da børnene en sommeraften sad i haven som voksne mennesker og besluttede sig for at ringe og høre, om ikke faren havde tid til at komme forbi. Så dukkede han op en time senere, parkerede taxaen ude foran den hoveddør han havde forladt for over ti år siden, og der var pilsnere på køl.

18 Min mor og far begyndte at komme sammen, de gik i biografen og tog til koncerter og overnattede hos hinanden. En morgen lå de i sengen og kiggede hinanden dybt i øjnene. Hun aede ham i den smule hår han havde tilbage, og bad ham om at sige noget sødt til hende. Han tænkte sig om og svarede 'sukkerroer', og så var hun pladask forelsket i ham.

19 De ville giftes den 15. marts på Cæsars dødsdag, men da beboerhuset var booket udskød de det en uge, og Vor Frelser Kirke på Christianshavn lagde hus til vielsen. De fik blandt andet en telefon i bryllupsgave.

20 Han fik lov til at medbringe sin mus der trissede rundt i sit lille bur, og hun fik gennemtruffet et længe uindfriet ønske om en kat, da de flyttede ind i en lille etværelses lejlighed på femte sal på Islands Brygge. Katten kaldte hun Mille. Den var sort med hvide pletter omkring øjnene, som de fleste katte. Musen hed Børve.

21 På etagen nedenunder var Jacob den mest iøjnefaldende skikkelse i hele opgangen. Han var høj og pæn, men udmagret at se på. Han var knap fyldt 21 og var flyttet hjemmefra allerede som teenager fra forstæderne. Med brintoverilte havde han afbleget sit ellers nydelige hår, han var begyndende stiknarkoman, og så var han håbløs forelsket i min far. Selv da min mor blev gravid, håbede Jacob til det sidste at min far ville se lyset og flytte ned på fjerde til evig tid.

22 Havde Jacob været til stede ved min fødsel, måtte han have følt sine bønner hørt, for jeg var ikke i live da min mor klemte mig ud klokken lidt i elleve om aftenen på Hvidovre Hospital en kølig og våd aften sidst i oktober. Jeg var blå og kold. Min mor panikkede i akut sindssyge og skældte personalet sønder og sammen, kommenterede højlydt på deres udelige lange, videregående uddannelser, og da jeg endelig begyndte at vræle livets første strofer, var det eder og amagerkanske forbandelser og langt fra kammertonen der akkompagnerede det store øjeblik.

23 Min fødsel var årsag til to tragedier.

24 Mille måtte aflives fordi hun i jalousi over den nye yndling fik for vane at kradse min mor til blods i hovedet om natten mens hun lå og sov.

25 Nogle dage senere hængte Jacob sig i sin lejlighed, og politiet fortalte min far at han i sit afskedsbrev havde erklæret sig ulykkelig forelsket i endnu en mand der ikke forstod ham. Samme aften lagde mine forældre mig til at sove i min seng, en kommode-skuffe proppet med puder og en lille grøn krokodillebamse jeg senere kom til at kalde for hr. Dille.

26 Det var så sandelig meningen at jeg skulle have søskende.

27 Det krævede at de fandt et større og bedre sted til deres familiedrømme end den lille etværelses med skrå vægge på det snuskede og knap så mondæne Islands Brygge. Hver uge nærstuderede de lokalavisernes boligannoncer for villaer og parcelhuse rundt omkring på Amager med mindst fire værelser og en stor have, og de

lavede kruseduller og karaktersystemer og en liste med fordele og ulemper, og intet måtte overlades til tilfældighederne. Men priserne var uhyrlige, og ingen af dem havde anden uddannelse end enkeltfag på HF, så der var ikke udsigt til store jobmuligheder med høje lønninger, og dermed var der lukket for det varme vand når de tog fra bank til bank med lønsedler og årsoppgørelser og opknappet skjorte for at bede om et lån.

28 En dag handlede min mor ind i supermarkedet på Njalsgade. Efter hun havde betalt for sine varer ved kassebåndet, faldt hun over et opslag på en korktavle skrevet med mørkerød læbestift på en lille papirlap. Afsenderen bag opslaget var en dame i starten af 50'erne der netop havde hjulpet sin sidste søn med at flytte hjemmefra, og som nu sad alene og kukkelurede i sit rækkehus, og derfor søgte en lille lejlighed at bytte med. Min mor tog lappen med sig hjem og ringede til damen der bød på kaffe næste dag.

29 Damen boede i det sociale betonbyggeri Urbanplanen der var opkaldt efter Københavns daværende overborgmester, Urban Hansen, som havde udtænkt en storstilet plan om fremtidens velfærds-byggerier for almindelige danske lønmodtagere.

30 Kurvemagerstien 50 var et rækkehus på 110 kvadratmeter fordelt på to etager med have og gård og et lille sort skur. Haven var ikke prangende, men stor nok til et lille blomsterbed eller til at opstille et fodboldmål ved den bagerste hæk. Der var hele to toiletter, øverst oppe var der badekar og bruser, og foruden de fire værelser på førstesalen var der en fordelingsgang hvor der kunne placeres et stort skab til fælles opbevaring. Uden for rækkehusets savsmulds-tapetvægge havde Urbanplanen tilmed alt hvad man kunne begære i en fortrøstningsfuld tilværelse, og man behøvede aldrig at tage langt væk for at skaffe sig det allermest nødvendige. Der lå adskillige fællesvaskerier tilknyttet de forskellige områder opkaldt efter gamle håndværk såsom kurvemagere, stolemagere, og hattemagere. Der var vuggestuer og børnehaver som en integreret del af Urbanplanens socialkomplette landskabspakke. En fritidsklub var ved at blive bygget på den anden side af den store parkeringsplads, og der var også en byggelegeplads over for en lille bondegård med geder, heste, et par høns og en enkelt ko. Der var kælkebakke og boldbaner, grønne områder og legepladser mellem de tunge boligblokke, på centerpladsen over for kirken og skolen kunne man handle ind, gå på apoteket, klare sine sager i Amagerbanken, sende breve og pakker på posthuset, få sig en bajer på værtshuset eller spørge om penge til en ny omgang på socialkontoret. Hvis man en dag kom ud i noget rigtig skidt, var der specialboliger for de allermest udsatte i den tårnhøje femtenetagers bygning ud mod Peder Lykkes Vej, og hvis man var så heldig at snyde både døden og inkassatorerne, var der søreme også ældreboliger til rådighed for områdets beboere ved livets efterår. I teorien kunne man leve et helt liv uden nogensinde at have brug for at bevæge sig uden for Urbanplanen.